

UPA2015/111
26. maj 2015
Aaja Chemnitz Larsen

Qanoq iliorluta meeqqat pitsaannerusumik angerlarsimaffiup avataanut inissitagut nammineersinnaanissaannut ikiorsersinnaanerivut pillugu apequteqaat aallaavigalugu oqallisissiaq.

(Inatsisartunut ilaasortaq Agathe Fontain, Inuit Ataqatigiit)

Oqallisissiamik siunnersuuteqartumut qujanarujussuaq. Angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsinikuusut inuusuttut, angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarneri naammassigaangata, sulii ajornartorsiuterpassuarnik sorsugassaqartarput, angerlarsimaffiup avataanut inissinneqaqqaarnemissuk. Inersimasunngornermut ikaarsariarnerup ajornakusoortumik aqqusaarfiulersinnaasarpoq ikorfartorneqanngikkunik.

Ajoraluartumik nalinginnaasuvoq tusagassiorfitsigut aammattaarli ulluinnatsinni meeqqat inuusuttullu inatsisit najoqqutaralugit ikiorserneqartussaataitaanertik najoqqutaralugu ikiorserneqarsimanngitsut takussaajuarlutik. Inatsisitsialak eqquutsissinninnaanngikkutsigut naleqarpiavinnigilaq. Takusinnaavarput inatsimmi allaqqasoq periarfissaasoq, pisussaataitaaffiunngitsorli, naak Naalakkersuisut taama oqariartuuteqaraluartut, malitseqartitsilluni iliuisissanik pilersaarusiortoqassasoq. Oqaatsit "pisinnaavoq" "pisussaataitaavorlu" assigiinngissutaat.

Inuit Ataqatigiit isumaqarput periarfissaq ersarinnerusariaqartuusoq Naalakkersuisullu kaammatussallugit meeqqat inuusuttullu pillugit inatsisissamut utaqqisaaqisumut pitsannguutissat suliarineqalerpata pineqartut ilannguneqarnissaat, iluemoorsinnaanngimmammi ukiut tamaasa hundredelikkaat millionit arlallit kommunini meeqqanik angerlarsimaffiup avataanut inissiinerni ikiorneqarnissamillu pisariaqartitsisunut atortuassagigut, 18-iliinerinili (attaveqarfissaanik isumannaarnagit) ilinniarnerni, suliffeqarnerni imaluunniit inuttut pisunut tunngasuni soorlu aappaqarnermi ikinngutinilluunniit tunngasuni ikorfartuisinnaasussanik isumagineqartariaqarput.

Arlaannarpulluunniit meerartatsinnik iperaanermi ajorpugut meerartavut 18-iliigaangata? Ikorfartortarpagut inuunermi nuannersuni nalliuttorsioqatigisarlugit inuunerlu ajornarsigaangat tapersersortarlugit. Tamanna aamma meeqqat angerlarsimaffimmi tapersersorneqarsinnaanngitsut assinganik atuuttariaqarpoq. Eqqaamassavarput inuusuttut angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartut ilai angajoqqaatik tamaasa annaanerisa kingorna inissinneqarsinnaasarmata, imaluunniit ilaatigut angajoqqaatut pisussaaffimmik tunniussisinnaanginnerit tunngavigalugit, pisunilu ilaani tamanna angajoqqaatut pisussaaffeqarluni kiinnersinnaaneq anguneqanngisaannarsinnaasarluni.

Angerlarsimaffiup avatanut inissinneqartut sisamaraarterutaat pisortaqarfinni inissiisarfimmi imaluunniit namminersortuni ulloq unnuarlu inissiisarfimmiilersinneqartarput. Pineqartuni suliffimmi sulisut tigummiinnarniarneri ajornakusoorsinnaasarpoq, arlariitsigullu ajornarsinnaasarpoq inunnik isumaginittutut ilinniarsimasunik pissarsinissaq.

Taamaammallu Inuit Ataqatigiinnit paasiuminaatsipparput Naalakkersuisunit oqaatigineqarmat kikkut tamat inulerinermik ilinniarsimassutsimik tunngaveqartumik sullinneqartut. Takorusunnaqaaq ulloq unnuarlu inissiisarfimmi aqutsisut oqallinermi akulerunnissaat. Ilisimavarput inissiisarfiiit suliarujussuarmik suliaqartartut tamatumani

meeqqat inuusuttullu angerlarsimaffiup avataani inissinneqartut toqqissisimanartunik pitsaasunillu atugassaqartikkumallugit, pineqartullu qajassuussassaasinnaasarput ulluinnarnilu inuunerminni nutaamik periusissanik nassaarniartussaaffiani sulisuusut sulilluavissortartut, ilisimavarpullu aammattaaq misilittakkatigut ilaatigut ajornarsinnaasartuq, aammalu meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartut katsorsarneqarnissamik neqeroorfiginissai ajornakusoortartuq.

Ilisimavarpup angerlarsimaffiup avataani inissiisarfiit ataasiakkaat kisimik katsorsaanivimmik toqqammaveqarlutik inissiisarfiusut, takorusupparpullu Naalakkersuisut namminersorlutik oqartussanit ulloq unnuarlu inissiisarfiit ingerlanneqartuni siunissami iliuusissanik pitsanngorsaanissanilu pilersaarutini pineqartuni inerisaanissat saqqummiussivigissagaat. Ilanngulluguttaaq eqqaasitsissutigissavarpup Ilaqutariinnermut Peqqinnissamullu Ataatsimiititaliaq ataatsimoortup Naalakkersuisunut kaammattuutigimmasuk kommunini ulloq unnuarlu inissiisarfinni nakkutilliinerit annertusarneqassasut, tamatumani Naalakkersuisut kommunini aammalu namminersorlutik ulloq unnuarlu inissiisarfiit.

Inuit Ataqtigiit eqqaasitsissutigissavaat meeqqat amerlanerpaat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartut, tassaallutillu missingerlugu meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartunit 75%-ii ilaqutariinnut inissinneqartarmata, meeqqallu taaneqartut amerlaqisut katsorsarneqarnissamik neqeroorfigineqarneq ajormata. Meeqqanik pineqartunik katsorsaanerit taamaallaat pisarput inissinneqarfimmit innersuunneqarpata aammalu kommunip katsorsaanissaq aningaasaliiffigissallugu akissaqarfigippagu.

Kissaatigaarput angajoqqaat meeqqallu angerlarsimaffiup avataani inissinneqartut akornani naligiimmik pineqarnissat ingerlanneqassasut, tamatumani meeqqattaaq katsorneqarnissamik periarfissinneqarsinnaalersillugit, kommunip aningaasassaqaarnera kisiat aallaaviginagu. Ullumikkummi angajoqqaat annerusumik aallutarigatsigit. Malitseqartitsinerit periutsinik nutaanik pilersitsisariaqarpugut, inuusuttullu tusarniaavigalugit uagut qanoq iliornikkut pitsanngorsakkamik inuusuttuunermut inersimasunngornermut toqqissisimanartunik toqqammaviliisinnaanersugut, ullumikkummi neqeroorutaasut killeqarmata.

Inuit Ataqtigiinnit kissaatigaarput inuusuttut 15-inik ukioqarnerisa nalaani malitseqartitsinerit isummersorfigineqarnissaa, meeqqat pineqartut ukiuni arlalinni angerlarsimaffiup avataani inissinneqarsimasut pineqartillugit, ukiullu pingasut sioqqullugit iliuusissatut pilersaarusiornikkut inuusuttut siunissaq pillugu oqaloqatigineqartalissasut. Isummerfigineqartariaqarpoq inuusuttunut pineqartunut inunnik isumaginnittoqarfimmit inissaanik qinnuteqaassunneqartalernissai, inuk attaveqarfissaq inissinneqassasoq, ikaarsaariarfeqartinneqassaaq ilinniagaqarnerlu.

Pitsaviussaaq piffissaalluaagallartillugu inuusuttoq eqeersimaartumik peqataatinneqassasoq, aatsaallu inuusuttoq nammineq initaartussanngulivinnera tikilivippat tamanna ingerlanneqartassanngitsaq. Misilittakkatta takutippaatigut periusissatut pilersaarutit pillugit malittarisasat eqqummaariffigalugit malinnaaffigisariaqarigut ulluinnarni ulappuffiusinnaasartumi sapangiinerit pinnaasarmata, tamatumani nakkutilliineq ilanngullugu. Inuit Ataqtigiit ersarilluinnartumik politikkerat piaartumik iliuuseqarnerit ullumikkornit annertunerujussuarmik aallunneqartariaqartut, pinaveersimatitsinikkummi suliniutit soorlu Paarisa-tut ittut aammalu meeqqanut inuusuttunullu iliuusissatut pilersaarut maanna atorunnaarsinniarneqalermata, soorluttaaq meeqqanut saaffiginnittarfik Saaffik aamma atorunnaarsikkiartuaarneqalersutut isikkoqarmata. Naalakkersuisunit taakkartorneqarpoq suliassat ilaani ikiorneqarnissamik pisariaqartitsineq ilaatigut kingusissukkat aatsaat pilersarmat, innersuusutigalugulu assersuutigalugu kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimaneq piffissami qaangiutingaatsiareersaq ikiorneqarnissamik pisariaqartitsineq aatsaat pilersartuq. Inuit Ataqtigiinnit isumaqataanngilugut eqqarsarnartillugulu Naalakkersuisut

toqqammavilersuinerit sumit pissarsiarisimaneeraat? Pisariaqartitsineq kingusinaarneq ajormat, ikiorserneqarnerli kingusinaartumik ingerlanneqartarmat.

Ukiuni tulliuuttuni politikki ingerlanneqartup kinguneri takulissavagut, ajoraluartumik naatsorsuutigineqartariaqassagunarlungulu meeqqat ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut ikileriarnatik amerleriarfeqassasut. Siunertamut tamanna naapertuutingilaaq meeqqanut imaluunniit inuiaqatigiinnut.

Oqarniartarpugut meeqqat periartornerini pitsaasunik toqqammaveqarnissai partip sorliunermik toqqammaveqanngitsoq. Inuit Ataqaqatigiinnit tamanna neriutigeqaarput pimoorulluinnarlugu, tamattalu tunuliaqutaanissarput neriutigaarput, neriutigalugulu isumaqatigiiffissanik nassaarsinnaanissarput meeqqat pitsaanerusumik toqqammaveqalernissaat pilersinniarneqarnerini, immikkullu ittumik iliuusissanik pisariaqartitsiviusut pimoorutivinneqarnissaani.

Siunnerfiuvoq meeqqat ataasiakkaat tamarmik atugarissaarnissamik pisinnaatitaaffeqarnissai meeraalluarnermillu misiginissaat. Piviusuuvoq ullumikkut angajoqqaajusut arlallit nammineq meeraanerminni ikiorserneqarnissamik pisariaqartitsisimasuusimasut. Nammineq ikinik nammataqarput tarnimikkut kinguaariit tulliuuttunut nassatarisarlugit, kinguaariillu tulliuuttunut ingerlateqqinneqartarluni.

Siusinaartumik iliuusissanik salliussigutta pinaveersimatitsinerlu suliniuteqarfigalugu, soorlu malitseqartitsinerit iluatsilluartumik ingerlanneqartut kinguneqartitsisartut, taava qulakkiissavarput kinguaariit tulliuuttut pitsaanerusunik periarfissinneqassasut, inuiqatigiittullu siunissaq qaamanerulissasortaaq. Inuit Ataqaqatigiinni tamanna naapeqatigiiffiginnaagipput neriutigaarput.